

pozná dušne lastnosti svojih učencev, in kar pri nekterih dela živa kri, ima to za hudobijo, in napêno ravnaje z učencem ga napelje ravno na nasprotno pot, in ker taki čuti v sebi veliko moči, učitelju tudi veliko prizadeva. Večidel pa veljà pravilo, kakor pravi pregovor: „Iz mladi se tern ostri“.

Večkrat prašajo starši, posebno na kmetih, duhovnega gospoda ali učitelja: „Kaj menite, gospod, ali čem fanta dalje v šole pošiljati; ali bo kaj iz njega; ali ne bo denar zanj za-veržen?“ — Težko se odgovarja na tako vprašanje, posebno če človek premisli, da dandanes vse tisči v šole; službe za učene gospode se pa ne množijo toliko, kakor učenci po šolah, in marsikteri bi jo bolje zadel, ko bi domá z voliči polje obdeloval, kakor pa bi si v višjih šolah učenosti in po svetu imenitnih služb iskal. Vendar visoko učenih glav še tudi dandanes ni preveč na svetu, in iz nizkega stanú je že marsikdo po svoji lastni vrednosti dosegel veliko čast in slavo. — Kako se vendar more spoznati in presojevati, ali je deček sposoben za višje šole? — Prav za gotovo se to sicer ne more vediti in spoznati, ker človeško serce je brezno, katero se ne more premeriti, pa vendar so nektare znamenja, iz katerih se nekoliko zanesljivo more spoznati, ali je ta ali uni otrok za to ali uno reč sposoben ali ne. — Človek je iz duše in iz telesa. Dušne moči pa so razum in serce; po teh lastnostih, tedej po telesu, razumu in sercu se more presojevati človek. Kdor se tedaj hoče dobro učiti in kaj prida naučiti, mora 1) rad premišljevati, mora biti redoven, pazljiv in ukaželjen in se v učenji ne sme pre nagliti; 2) mora imeti dober spomin, da to, kar se nauči, pokaže v djanji. Kako pa se pri otrocih spoznajo te dobre lastnosti?

Obrazi iz odgojilne povestnice pri paganih.

a. Likurg.

Večidel je pravljica, kar vemo od tega slovečega moža. Živel je okoli leta 817 pred Krist., ali, kakor drugi pravijo, okoli l. 880, in je bil kraljeve rodovine. Bil je stric mladega kralja Harilaja in njegov jerob. Marsiktere sitnosti, ktere je mogel prestati tudi od matere svojega varovanca, naklonile so ga, da je deželo zapustil. Prišel je najprej v Kreto, in tukaj se je v njem izcimila misel, da hoče prenarediti vstavo spartansko; šel je pa najprej v Jonijo, kjer je prepisal Homerove

pesmi — do tistih dob še malo znane po Gerškem. Ker so ga silno prosili, podal se je zopet v Sparto, kjer je Harilaj na videz vladal.

Potem ko delfiški orakel njegov namen poterdil, začne vstavo prenarajati in zakone staviti; početje to je bilo veliko-važno, in se ni dalo z lepo in v miru izpeljati. Ko je bilo enkrat dovršeno, prisegli so mu Spartanci, da hočejo novo vstavo spolnovati, dokler se ne poverne nazaj, ker hoče zopet boga za svet vprašati.

Bog (malik v Delfih ali prav za prav njegovi svečeniki) so obljubili Sparti slavo in srečo, dokler se bode postav držala; Likurg pa se potem nikdar več ni povernil v svojo domaćijo.

Kar se mladine tiče, držal se je Likurg tega načela, da so otroci državni, ter se imajo odgojevati tudi za njene namene. Vsi Spartanci so velika družina, tedaj je bilo ženitovanje, rojstvo, izreja otrok le občinstvu na korist. Mladi mož se je oženil le pri 30 letih. Velikodušnost spartanskih žen je znana; imeti so hotle le hrabre sinove, in rade so jih darovale domovini.

Oče je bil gospodar v svoji hiši in je tudi toliko gospodoval otrokom, kolikor s tem niso bili poškodovani nameni in državne pravice. Vsaki drugi državljani je tudi smel dečke in mladenčce po okolnosti grajati in karati, kajti otroci so bili državna lastnina, do ktere je imel vsaki pravico.

V prvih 7 letih so starši svoje otroke redili in odgojevali. Oče je jemal dečka sabo v občne gostije, in mu je dal njegov del. Tako se je privadil sin očeta; deklice pa so ostajale doma pri materi in domači hiši.

Ko je pa deček sedmo leto spolnil, izročiti ga je oče moral občinski in očitni izreji; od tega izvzet je bil le kraljevi sin za vladovanje odmenjen, in tudi ta se je moral telesnih vaj vdeleževati. Dečki so bili vversteni v več razredov, vsaki razred je imel mladenčca svojega naj bližnjega poglavarja, čigar oblast je bila precej obširna. Nad vsemi je bil višji ogleda; izvolili so ga prav skerbljivo iz med naj pametnejših državljanov.

Ko je bil deček izročen v očitno izrejo, imel je le volnato obleko brez rokavov. Čez 5 let je prišel v višji pa tudi v ostrejši razred, in je dobil za oblačilo še plajšč. Ko je 20.

leto spolnil, prištet je bil mladim ljudem; od 30. leta je bil mož, in je bil dolžan opravljati vse službe v vojni in deržavi.

Samo po sebi pa je očitno, da je bilo odsihmal, ko je bilo odgojevanje očitno, prvo vodilo: Mladost naj se uči slušati. Povsod so telo urili in pamet bistrili. Še celó pri jedi je dajal vodja temu razsojevati petje ali kako drugo tvarino, ali ga je kaj vprašal; odgovarjati se je moglo kratko in dobro. Tudi starejši deržavljani so bili pri pojedinah, da so čuvali nad vodji, in ako so ti svojo dolžnost prestopali, so jih skrivaj pred se klicali in grajali. Tudi dekličí so jedli pri občinskih gostijah, samo da so bile njihove mize posebej. Mladi ljudje so imeli terdo in hladno posteljo; spali so verstoma na ločji, ktereга so si pa sami mogli prinesti od reke Evrote. V vsakem letnem času so se kopali v tej reki.

Učilni načert za spartanskeга dečka je bil prav enoversten. Glasbe, nekterih plesov posebno pa telovadstva so se učili. Pisanja in branja niso zahtevali, vendar pa so se ga nekteri učili. Kar je številjenja v vsakdanjem življenji treba, naučili so se ga iz življenja in iz vaje, kakor tudi marsikaj drugzega. Kar pa so se pravilno učili, bilo je telovadstvo. Tudi krasti so se učili, pa le zato, da so se urili v zvijači in ročnosti, ker ukradene reči, večidel živež, so bile tukaj občno blago.

Migljeji o „Drugem berilu“.

Zapísal J. Gros.

(Konec.)

Kranjska in sosedne dežele.

(Str. 262.)

Tu ima učitelj naj lepšo priložnost učencem nekoliko od kranjske zgodovine pripovedovati, in jih soznanjati z zemljopisjem, zemljovidi i. t. d. Prične naj z domačim krajem; ko jim domači kraj na tanko razloži (prav dobro je, da vse to na šolsko tablo načerta), naj jim kaže celi okraj, potem tisto stran kranjske dežele, v kateri je njegova šola, poslednjič celo kranjsko deželo. — Ko otroci domačo deželo dobro poznajo, naj jim učitelj kaže sosedne dežele, in naj jih tako vpelje v celo avstrijsko cesarstvo. Bolj poverhno naj jim razkazuje nemške dežele, potem Evropo in na zadnje vso zemljo. Ker mislim